

СТАНОВИЩЕ

От: **проф. д-р Атанас Георгиев Лъондев, ВУСИ, гр. Пловдив**

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ във ВУСИ.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 046/14.10.2024г. на Ректора на ВУСИ.

Автор на дисертационния труд: **магистър инж. СЛАВОМИР АРТУР ЗАВАДА**

Тема на дисертационния труд: **„Управленски компетенции на висше управленско ниво и ефективно управление на компанията“**

1. Информация за докторанта

Докторантът се е обучавал в свободна форма в професионално направление 3.7. „Администрация и управление“ към катедра „Икономика и управление“ на ВУСИ.

Докторантът е изпълнил изцяло индивидуалния си план по време на обучението си в катедра „Икономика и управление“ на ВУСИ.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

В структурно отношение дисертационният труд е с обем 237 страници и включва въведение, три глави, заключение, библиография и списък с таблици и фигури. Главите са разделени на подраздели и са тематично свързани. Първата глава се състои от девет подраздела, втората - от десет и последната и третата глава - от седем подраздела. Освен това е представена библиографска справка, която съдържа общо 347 заглавия, от които 328 литературни източника, 18 нетнографски източника и 1 източник на правни норми. Дисертацията съдържа 44 рисунки, 8 таблици и 2 форми на измервателни уреди.

Структурата на дисертационния труд следва утвърден изследователски подход в практиката – първо се извеждат теоретичните основи на управленските компетенции на висше ръководно ниво, след това се разглеждат подходите и актуалните тенденции в Европейския съюз и накрая се завършва с анализ на ефектите за ефективно управление на компаниите.

Началото на интереса на изследователя към темата произтича от собствения му професионален опит по време на професионалната си кариера като изпълнява различни функции и роли, включително в големи предприятия. В резултат на този опит и собствените наблюдения на автора на докторската дисертация фокусират изследователските му интереси към управлението на бизнеса на висше ръководно ниво, главно по отношение на диагностициране на желаните компетенции в хората, които управляват компании.

Литературният обзор и изследвания по темата на дисертацията позволяват на автора да осъзнае наличието на публикационна и изследователска празнина в областта на управленския персонал на най-високото управленско ниво в управлението на предприятието. Всичко това показва актуалността и значимостта на изследвания проблем в дисертационния труд.

Предмет на изследването в дисертацията са управленските компетенции и по-конкретно групи от компетенции, които отговарят на хоризонталните потребности на компанията в тази област, както и задълбочени познания в посочените области.

Обект на изследване са предприятията, които попадат в групите на средните и големите фирми.

Основна цел в труда е разработване на професионален профил на желани управленски компетенции за висша управленска позиция. Авторът на докторската дисертация изгражда основната хипотеза, че управленските компетенции са необходимо условие за функциониране като висш мениджър. Изследователят ищгражда три конкретни подцели, свързани с теоретичния подход, финансови показатели за измерване на управленската компетентност и модел на мениджърската компетентност. На тази основа авторът развива три подробни хипотези, чието потвърждаване е не само полезно и необходимо за потвърждаване или отхвърляне на съдържанието, включено в основната хипотеза.

В хода на изследователския процес авторът идентифицира изследователския проблем, както и дефиниране на изследователски цели и хипотези. Проблем възникна при провеждането на теренното проучване. Допълнителни проблеми възникват етапа на събиране и подбор на теоретични знания, т.е. анализ на литературата. Поради слабото познаване на тази област в полската литература, авторът е принуден да базира анализа си предимно на чуждоезична литература, с което среща трудности свързани с ограничен достъп и разбиране на намеренията на отделните автори.

Като методология на изследването в дисертационния труд при подбора и анализа на теории е докторантът е използвал метода на кабинетното изследване, който включва анализ на литература, както и на интернет ресурси и чужди материали и изследвания. Изследователят се позовава на общата тенденция в науките за управление по отношение на използването в емпиричните изследвания не само на количествени методи (включително метода на анкетата), но и на по-малко разпространените качествени методи, като метода на триангулацията според Дензин. Успоредно с проучването авторът получава финансови данни, като подписва ангажимент да не разкрива имената на компаниите, които са се съгласили да проведат многоетапното проучване. Общо финансовото проучване е проведено в 60 компании (40 средни и 20 големи).

Изследователят включва методологични ограничения, които е диагностицирал по време на изследователската работа.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първата глава на дисертационния труд са систематизирани и критично осмислени основните теоретични концепции за съображенията, извършени в теоретичната част, позволили на автора да посочи нивото на компетентност на мениджърите като фактор, който проактивно влияе върху ефективното функциониране на компаниите. По този начин е формулирано изследователското поле: обект на изследване, т.е. мениджъри, заети на висши управленски позиции, и обект на изследване, т.е. компетенциите, необходими за длъжността мениджър на трето организационно ниво.

За да изгради свой модел на компетенциите, докторантът използва структурата на компетенциите според Кац, включена в рисунка 11 или Мултан и др. в рисунка 13, като взема предвид социалните, стратегически (концептуални) и професионалните (работни) компетенции. Моделът, конструиран по този начин, се явява референтна равнина за изследователя, който предлага пре моделиране на схемата и да дефинира структурата на компетентностите, желана и притежавана от мениджърите в изследователския процес. Това позволява диагностициране на празнината в компетентността, с особен акцент върху характеристиките на дефицит на компетентност за топ мениджърите.

Втората глава е частта, в която авторът включва методологията на докторската дисертация. Наред с обосновката за избора на изследователски въпроси, той представи изследователския процес на всички етапи на изпълнение, заедно с проблемите и ограниченията, които съпътстват изследователя в

емпиричните дейности в областта, както и по време на редукция на данни или анализи на събрани данни и информация. Ключовият въпрос, който е поставен и трябва да се намери отговор е изследвателя не само да следва определен ред на провеждане на изследването, но и да използва метода на триангулация на изследователските методи чрез използване на количествени и качествени методи. Тъй като обект на изследване са предприятия от групите средни и големи фирми и поради техния дисперсен и много масов характер, изследвателят не е провел количествено изследване в съответствие с принципите на груповата представителност, тъй като това се оказва по методологични и научни причини невъзможно.

Резултатът от изследването на автора е моделът на компетентност на висшия мениджмънт, известен още като професионален профил. Изследвателят базира модела на три групи компетенции: социални, управленски и стратегически. Въз основа на анализ на информация и данни от изследвания е предложен модел на желани компетенции за позицията на мениджър от висшия мениджмънт.

Заявеното авторство от докторанта за извършеното изследване в дисертационния труд, специфичния авторски стил и получените резултати са основание да се направи извода, че са негово лично дело. Към момента, в рамките на моите компетентности, не намирам основание и данни за плагиатство.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представеният за рецензиране труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват важен принос в науката и практиката с положителното потвърждение на отделните подробни хипотези, което допринася за проверка и на основната хипотеза. Те отговарят на всички изисквания съгласно Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му.

В дисертационния труд са постигнати следните научни резултати с приносен характер за теорията и науката за управление:

- Предложения модел на компетентност по отношение на качествата, желани от мениджър на ръководна позиция, съгласно методологията на обратната връзка от 270 градуса;
- Въвеждане на модификация, в рамките на модела на КАЦ, предлагаща увеличение на компетенциите между трите управленски нива с 20%, като се приема за базова стойност 100% при нивото на мениджър от първа линия.

В дисертационния труд са постигнати следните научно-приложни резултати с приносен характер:

- избор на финансови показатели, които позволяват да се изследва връзката между финансовата ефективност и високите компетенции на висшите управленски мениджъри;
- изследвателят приема, че това, което е най-важно за лидерите сред мениджърите, са практическите знания, а не теорията, получена в процеса на формалното обучение.

Получените от докторанта научни резултати имат ясно изразена практико-приложна стойност и могат да бъдат изключително полезни в бизнес средата. Може да се направи изводът, че докторантът е осъществил напълно поставените изследователски задачи и в достатъчно висока степен е изпълнил основната цел на дисертационния труд.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Отчетени са общо 7 броя публикации по дисертацията, от които 1 брой в рецензирани и индексирани световноизвестни научно-информационни бази като самостоятелна; 2 броя са публикации в рецензирани списания, като самостоятелни и 4 броя са публикувани в редактирани колективни томове. Направените публикации са постигнали необходимата степен на разпространение на получените резултати от дисертационния труд в научната литература.

6. Оценка на автореферата

Предоставеният автореферат е добре оформен и съдържанието му съответства на съдържанието на дисертацията. Отрадени са всички по-важни елементи на разработката: структура и съдържание, теза, предмет и обект на изследването, методология, ограничения при изследването, научни приноси, публикации и др.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Нямам бележки по дисертационния труд.

8. Заключение

Представеният за рецензиране дисертационен труд представлява цялостно, оригинално и полезно научно-приложно изследване. В дисертацията критично са осмислени важни въпроси на управленските компетенции на висше управленско ниво за ефективното управление на компаниите, имащи особено значение за провеждането на стабилна икономическа политика в държавите от Европейския съюз. Цялостното съдържание, изводите и съдържащите се в изследването научни приноси, ми дават основание да дам **положителна оценка** на дисертационния труд и да препоръчам на членовете на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на магистър инж. Славомир Артур Завада, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика.

29.10.2024г.

Изготвил становището:

Проф. д-р Атанас Лъондев